

Κοζάνης Διονύσιος και Ε. Θεοδώρου: 2 μεγάλοι λειτουργιολόγοι του 20ού αι. (Πρωτοπρ. Βασίλειος Ι. Καλλιακμάνης, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.)

/ [Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=169121>]

4. Μια εξίσου σπουδαία προσωπικότητα που ασχολήθηκε με τα λειτουργικά θέ-ματα όχι από την έδρα του πανεπιστημιακού, παρότι είχε όλες τις προϋποθέσεις όπως μαρτυ-ρούσε ο τότε Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Σπυρίδων στην χειροτονία του σε επί-σκοπο,[13] όσο από το βήμα του λειτουργού ήταν ο μα-κα-ριστός Μητροπολίτης Σερβίων και Κοζάνης Διο--νύ-σιος Ψαριανός (1912-1997). Οι περισσότεροι ίσως έχουν ακούσει ή έχουν δια-βά-σει την Ει-σή-γηση[14] - Υπόμνημα περί της θείας λατρείας, ήτοι περί τινων αναγκαίων μεταρ-ρυ-θμί-σεων εν ταις ιεραίς ακολουθίαις και τη θεία λειτουργία, που εκφώ-νησε το 1985 ενώ-πιον της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος και με βάση αυ-τή είτε τον ε-πι-κρίνουν εί--τε τον αποδέχονται με ενθου-σια-σμό. Όμως, ο Κοζάνης Διο--νύσιος έχει συ-ντά-ξει πλή----θος μελετών που αναφέρονται στη λατρεία, το κήρυγμα, την ποιμαντική, την εκ-κλη--σιολογία, την ενορία, το ναό, τα μυστήρια, τη μουσική, τις λει-τουργικές τέχνες κ.ά. Βάση της θεολογικής του παραγωγής ήταν η αρχαία ελλη-νι-κή σοφία, η Α-γία Γρα-φή και οι Πατέρες της Εκκλησίας. Αλλά τους Πατέρες τους έ-βλε-πε ως οδη-γούς, «όχι για να πιαστούμε από αυτούς και να πάμε πίσω», όπως έλεγε, «αλ-λά για να πά--ρουμε γραμμή από αυτούς και να πάμε μπροστά»[15]. Από τα συγγράμ-μα-τά του ανα-φέ-ρω δειγματοληπτικά: *Θεία Λειτουργία*,

Απ. Διακονία, Αθήνα ³1990, *Εξαπλά*, εκδ. Τέρτιος, Κατερίνη 1989, *Ποι-μα-ντικά κείμενα*, Απ. Διακονία, Αθήνα 2001, *Οικοδομή, Δημοσιογραφικά κ.ά.*[16]. Αξιόλογο είναι επίσης το έργο του: *183 εκκλησιαστικοί ύμνοι εις Βυζαντινήν και Ευρωπαϊκήν παρασημαντικήν*, που εκδόθηκε με τη φρο-ντί-δα του Ιδρύματος Βυζαντινής Μουσι-κο-λογίας, το οποίο συστήθηκε το 1970 ύστερα από εισήγησή του στην Ιερά Σύνοδο.

Ο Κοζάνης Διονύσιος έδινε προτεραιότητα στο αγιαστικό και λειτουργικό έργο της Εκκλησίας καθώς και στη διακονία του λόγου και δευτερεύοντως στο κοινωνικό. Αναφέρω ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα: «Η γλώσσα η δι-κή μας είναι της Αγίας Γραφής και της θείας Λειτουργίας. Ο κόσμος όλος, η ζωή των ανθρώπων, όλα είναι δεμένα μέσα στις νοητικές σχηματοποιήσεις, που μας πε-θαί-νουν. Και είναι α-λήθεια πως μέσα σ' αυτό τον κόσμο των νεκρών ζούμε κι εμείς οι ποι-μένες του λαού και θαρρούμε πως είμαστε περισσότερο μέσα στη ζωή και την α-λή-θεια, όσο περισ-σό-τερο αχρηστεύουμε τα πνευματικά μας αισθητήρια. Πολλές φο-ρές πια το ακούμε από όλους, ότι πρέπει να συγχρονιστούμε και να γίνουμε πρα-κτι-κότε-ροι, να κατεβούμε και να καταπιαστούμε με τα προβλήματα των ανθρω-πων... Κά-ποι-ος επί-σκο-πος σε μια Σύνοδο τόλμησε και είπε, τάχα ερμηνεύοντας το Ευαγ-γέλιο με σύγ-χρονο πνεύμα· “Ο λαός θέλει ψωμί, δεν θέλει ευλογίες”. Και κά-ποι-ος άλ-λος δεν κρα-τήθηκε και του είπε σε επήκοο· “ Μπορούσες, κι αν θέλεις, προ-φταίνεις α-κόμα να γίνης ψωμάς!”... Πρέ-πει λοιπόν να αγαπήσουμε το έργο μας, πρέπει να α-γα-πή-σου-με το πετραχήλι μας».[17]

5. Μια σημαίνουσα προσωπικότητα που προσέφερε και εξακολουθεί να προ-σφέ-ρει εξαιρετικές υπηρεσίες στα θεολογικά γράμματα είναι ο Ομότιμος Καθηγητής

Ευάγγελος Θεοδώρου. Αρχικά διακρίθηκε στην έδρα Λειτουργικής και Κατηχητικής της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Στη συ-νέ-χεια δί-δαξε Λει-τουργι-κή, Ομιλητική και Κατηχητική στη Θεο-λο-γική Σχολή Αθηνών, διε-τέ-λεσε Πρύτανης του Πα-νε-πιστημίου και διατηρεί πάντοτε τη διαύγεια, την οξυ-δέρ-κεια, και την επιστημο-νι-κή εμβρίθεια, που απορρέουν από τη βα-θεία γνώση των πηγών της χριστιανικής και θύ-ραθεν γραμματείας.

Πρόσφατα με-τέφρασε ένα πολύ σημαντικό βιβλίο του Χανς Κιούγκ, *Η αρχή των πάντων*. Ο Κα-θη-γη-τής Ε. Θεο-δώ-ρου, τίμησε πολλές φορές με την πα-ρου-σία του τα συμπόσιά μας. Θα αναφέρω ορισμένα μόνο από τα κυριότερα συγ-γράμματά του που ενδια-φέ-ρουν το θέμα μας: *Ηρώϊδες της χρι-στια-νικής αγάπης*. Αι διακόνισσαι δια μέσου των αιώνων, Αθήναι 1949, *Η μορ-φω-τι-κή αξία του ισχύοντος Τριωδίου*, Αθήναι 1958, *Το ορθό-δοξον λειτουργικόν ή μυστα-γω-γι-κόν κήρυγμα (Συμβολή εις την Ορθόδοξον Ομιλητικήν)*, Αθήναι 1960, *Η εορτή της Πεντηκοστής*, Αθήνα 1967, *Φαι-νο-μενο-λο-γι-κή εξέτασις των σημείων επαφής μεταξύ Καινής Διαθήκης και Ορθο-δό-ξου Λατρείας*, Α-θήναι 1968, *Μαθήματα Λει-τουρ-γικής* (τεύχος Α΄) Αθήνα 1986 και πλεί-στες άλλες εισηγήσεις, άρθρα και

μελέτες σε πε-ριο-δι-κά, συ-νέδρια και εγκυ-κλο--παί-δειες. Μετά την αποχώ-ρηση από το Πανεπιστήμιο του Ευαγ-γέλου Θεοδώρου τα σχετικά μαθή-μα-τα δίδαξε ο καθηγητής π. Γεώργιος Μεταλ-ληνός [18].

[Συνεχίζεται]

[13] Μητρ. Καρπενησίου Νικολάου, «Επίσκοπος Διονύσιος Ψαριανός (κατά κόσμον Νικόλαος) Μητροπολίτης Σερβίων και Κοζάνης», ανάτ. Α΄τόμ. *Οικοδομή και Μαρτυρία*, Κοζάνη 1991, σ. 11.

[14] Δημοσιεύτηκε με τίτλο, «Μετά αιδούς και ευλαβείας», στον Β΄τόμ. *Αναφορά εις μνήμην Μητροπο-λί-του Σάρδεων Μαξίμου 1914-1968*, Γενεύη 1989, σ.147-164.

[15] *Οικοδομή και παράκλησις, Κυριακόν Εγκύκλιον απ' Εκκλησίας Κήρυγμα (1969-1973)*, έκδ. Ι. Μητρ. Κοζάνης, σ.392

[16] Βλ. περισσότερα Κυριακής Χαζηθαναστάση, *Έργο και διδασκαλία του Μακαριστού Επισκόπου Κο-ζά-νης Διονυσίου Ψαριανού, Ποιμαντική, Λειτουργική και Ομιλητική προσέγγιση*, Θεσσαλονίκη 2008.

[17] Επισκόπου Διονυσίου Ψαριανού Μητροπολίτου Σερβίων και Κοζάνης, *Ποιμαντικά Κείμενα, εις οικο-δομήν του Σώματος του Χριστού 2*, έκδ. Απ. Διακονίας, Αθήνα 2001.

[18] Ο Πρωτ. Γ. Μεταλληνός δίδαξε στο Τμήμα Θεολογίας του Ε.Κ.Π.Α. ύστερα από ανάθεση για λίγα χρό-νια τα μαθήματα της *Λειτουργικής, Ομιλητικής και Ιστορίας και Θεο-λογίας της Λατρείας* και συ-νέ-τα-ξε αξιόλογη μελέτη με τίτλο: *Η θεολογική μαρτυρία της Εκ-κλη--σια-στι-κής Λατρείας*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1995.